

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«Η αρχαία Κορώνεια
και η γεωστρατηγική της θέση, ως
αποφασιστικός παράγοντας στην ομώνυμη μάχη»

*Αυτό το φυλλάδιο σχεδιάστηκε για να σε οδηγήσει σε ένα νοητό ταξίδι
στην αρχαία Κορώνεια! Ας ξεκινήσουμε...*

Αντί προλόγου

Η παρούσα εργασία είναι μια προσπάθεια γνωριμίας της τοπιογραφίας της περιοχής της αρχαίας Κορώνειας και της ιστορίας της μέσα από φύλλα εργασίας. Λόγω συνεχούς άροσης και εντατικής αγροτικής καλλιέργειας της περιοχής στη σύγχρονη εποχή, έχουν εξαφανιστεί αρκετά ευρήματα παλαιότερων ερευνών. Επίσης, λόγω ελλιπούς αρχαιολογικής έρευνας και απουσίας φύλαξης του χώρου, η περιοχή δεν είναι επισκέψιμη. Γι' αυτό βασική μας μέριμνα υπήρξε να αποκτήσουν οι μαθητές μία αντίληψη του χώρου και της ιστορίας του, έστω και μέσα στην τάξη, μέσα από ενεργητικές τεχνικές μάθησης. Η επίσκεψη στο Μουσείο της Θήβας και η παρατήρηση των ευρημάτων που αφορούν στην περιοχή θα συντελούσε ασφαλώς στην καλύτερη κατανόηση του χώρου και της ιστορίας του.

Ας γνωρίσουμε πρώτα την περιοχή...

1. Η Κορώνεια πήρε το όνομά της από τον ιδρυτή της, τον **Κόρωνο**, αδερφό του Αλιάρτου και γιο του Θεσάνδρου. Μήπως γνωρίζετε και άλλες πόλεις ή χωριά της περιοχής σας που έχουν πάρει το όνομά τους από μυθικούς ήρωες;

.....
.....
.....

2. Βρισκόμαστε στο σημείο όπου πιθανολογείται ότι ήταν η **αρχαία Κορώνεια**. Παρατηρήστε προσεκτικά και έπειτα απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

α. Τι παρατηρείτε ως προς την τοπογραφία της γύρω περιοχής;

.....

.....

.....

.....

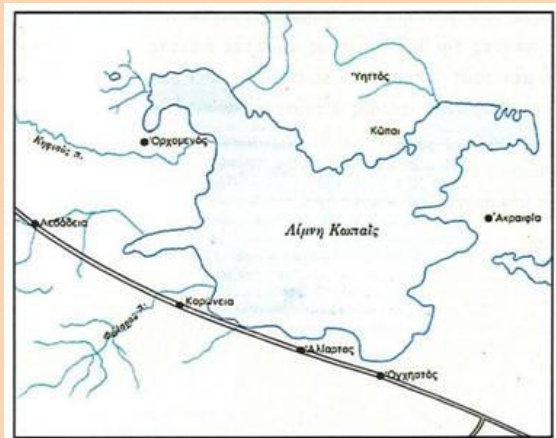
β. Τι παρατηρείτε ως προς τη θέση του οικισμού; (Να λάβετε υπόψη και το χάρτη που ακολουθεί).

.....

.....

.....

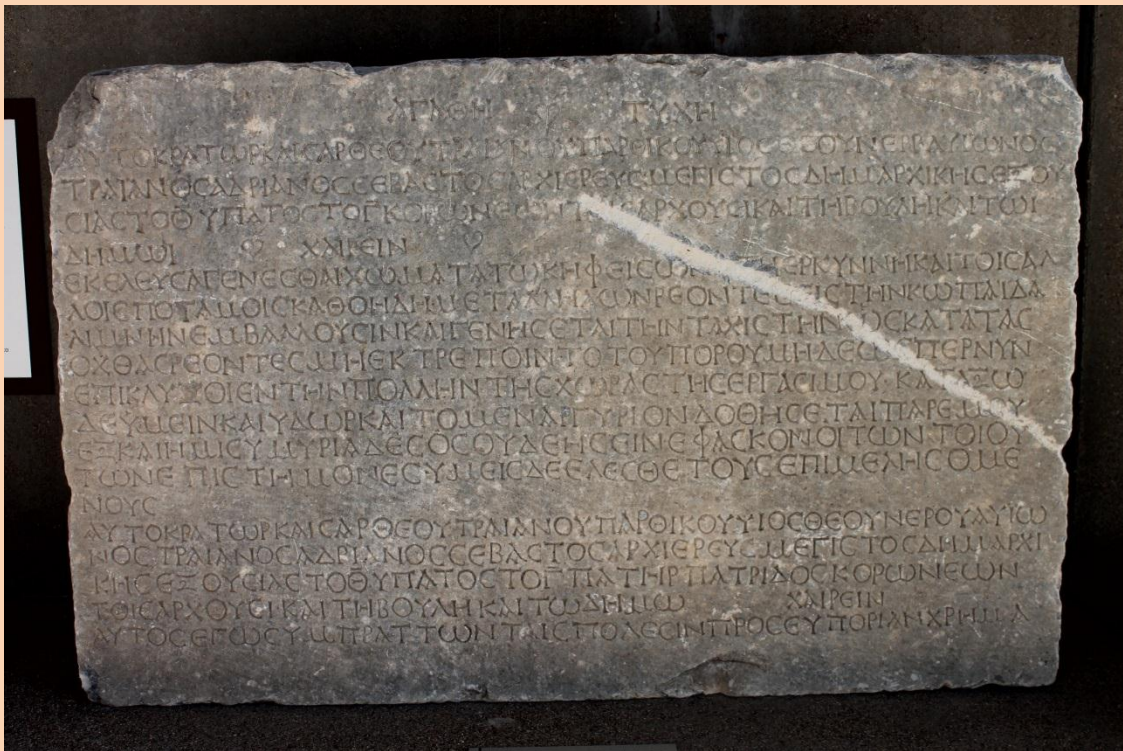
.....

Η εύφορη γη της Βοιωτίας έλκει το ενδιαφέρον των ρωμαίων αυτοκρατόρων Αδριανού, Μάρκου Αυρηλίου και Λούκιου Βέρου από το 125 έως το 165 μ.Χ, ως σημαντική πηγή πλούτου για τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Ο αυτοκράτορας Αδριανός επισκέφτηκε την Κορώνεια το 125 μ.Χ και διέγνωσε το πρόβλημα που προκαλούσαν οι πλημμύρες των ποταμών και των ρεμάτων της δυτικής Κοπαΐδας. Ο αυτοκράτορας χρηματοδότησε ο ίδιος τα έργα και έστειλε σχετικές επιστολές προς τους Κορωνείς, οι οποίες χαραχτήκαν σε μεγάλους μαρμάρινους ορθοστάτες.

Ένας τέτοιος ορθοστάτης από την Κορώνεια, ο οποίος φέρει επιστολή του αυτοκράτορα Αδριανού σχετικά με την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων στην περιοχή της Κορώνειας και υδραγωγείου, βρίσκεται στον προαύλιο χώρο του Μουσείου της Θήβας, στο Βάθρο Α74. Ο ορθοστάτης αυτός αποτελεί τμήμα ενός δημοσίου οικοδομήματος, στο οποίο είχαν χαραχθεί και άλλες αυτοκρατορικές επιστολές (125 μ.Χ.).

3. Προσπάθησε να διαβάσεις κάποιες λέξεις από αυτές που είναι χαραγμένες επάνω:

Με οδηγό τον
Παυσανία...

4. Ο περιηγητής Παυσανίας(2^{ος} αι. μ.Χ.) είχε επισκεφτεί την περιοχή της Κορώνειας και αναφέρει διάφορα μνημεία της. Αφού διαβάσετε το κείμενο που ακολουθεί, να τα καταγράψετε στο πινακάκι.

«Πριν φτάσει κανείς στην Κορώνεια από τις Αλαλκομενές είναι το ιερό της Αθηνάς Ιτωνίας. Έχει ονομαστεί από το γιο του Αμφικτύωνα Ίτωνο και αποτελεί τον τόπο της κοινής συνόδου των Βοιωτών. Στο ναό υπάρχουν μπρούτζινα αγάλματα της ιτωνίας Αθηνάς και του Δία έργα του Αγοράκριτου, ο οποίος ήταν μαθητής του Φειδία. Επί των ημερών μου αφιέρωσαν και αγάλματα των Χαρίτων. Υπάρχει αυτού η εξής παράδοση: στην ιέρεια της θεάς Ιοδάμα, η οποία είχε μπει τη νύχτα στο τέμενος, παρουσιάστηκε η Αθηνά με το κεφάλι της Μέδουσας Γοργόνας πάνω στο χιτώνα της· μόλις η Ιοδάμα είδε το κεφάλι έγινε πέτρα. Γι' αυτό μια γυναίκα, βάζοντας κάθε μέρα φωτιά πάνω στο βωμό της Ιοδάμας, λέει τρεις φορές στη βοιωτική διάλεκτο πως η Ιοδάμα ζει και θέλει φωτιά. Της Κορώνειας αξιομνημόνευτος είναι ένας βωμός στην αγορά για τον Ερμή επιμήλιο (δηλ. το θεό της βοσκής και των κοπαδιών), κι άλλος βωμός για τους ανέμους. Λίγο πιο κάτω υπάρχει ιερό της Ήρας με άγαλμα παλιό, έργο του Θηβαίου Πυθόδωρου, που έχει στο χέρι ειρήνες· κατά την παράδοση, η Ήρα είχε πείσει τις κόρες του Αχελώου να ανταγωνιστούν στο άσμα με τις μούσες· οι μούσες νίκησαν και έβγαλαν τα φτερά των σειρήνων, με τα οποία έκαναν στεφάνια για τον εαυτό τους».

[...] Πιο πάνω είναι το ιερό του Ηρακλή Χάροπα από όπου λένε οι Βοιωτοί ότι ανέβηκε από τον Άδη ο Ηρακλής φέρνοντας μαζί του το σκυλί του Άδη.

Παυσανίας IX. 34.1. Μετάφραση Παπαχατζής 1992, 215-219

Ο χθόνιος αυτός Ηρακλής μαρτυρείται σε επιγραφή εντοιχισμένη σε εκκλησία του χωριού Άγιος Γεώργιος «**Ηρακλεί παλαίμονι και τη πόλει Μελάντιχος Αρίστωνος τον ναόν και την στοάν και τα λοιπά πάντα εκ των ιδίων ανέθηκε**».

Έξω από την πόλη	
Στην αγορά	
Πιο κάτω από την αγορά	

Όταν επισκεφτείς το Μουσείο της Θήβας μην ξεχάσεις να δεις στον προαύλιο χώρο του, στο Βάθρο Α65, την παραστάδα πόρτας από το ιερό του Ηρακλή Χάροπα που αναφέρει ο Πausανίας. Επάνω φέρει χαραγμένες απελευθερώσεις δούλων μέσω της ανάθεσής τους στον Ηρακλή Χάροπα (2^{ος} π.Χ αι.)

Με οδηγό τα
αρχαιολογικά ευρήματα

Ας γίνουμε αρχαιολόγοι....

1. Παρατηρήστε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες από την ανασκαφή του Παπαδάκη και υποθέστε σε ποιο από τα μνημεία που εντοπίσατε στο κείμενο του Πausανία μπορεί να ανήκουν τα αρχαιολογικά ευρήματα;

Πιθανόν να είναι...

Πιθανόν να είναι...

Ανασκαφή Παπαδάκη στη θέση «Λουτρός».

2. Γιατί πιστεύετε ότι η θέση αυτή ονομάστηκε «Λουτρός»;

.....
.....
.....
.....

Γνωρίζετε ποια ήταν η Ιτωνία Αθηνά; Για να τη γνωρίσουμε θα πρέπει να γυρίσουμε τον χρόνο περίπου 2500 χρόνια πίσω στην αρχαιότητα...

Στην αρχαία Άρνη, περιοχή της δυτικής Θεσσαλίας, οι Βοιωτοί κάτοικοί της λατρεύουν την Ιτωνία, η οποία είναι μια καθαρά θεσσαλική Θεά. Αναγκάζονται να μεταφέρουν τη λατρεία της στη Βοιωτία, όπου και δημιουργούν το ιερό της στην Κορώνεια, καθώς οι Θεσσαλοί εισβάλλουν στην περιοχή και γίνονται κυρίαρχοι.

Η Ιτωνία λατρευόταν αρχικά ως θεότητα του Κάτω κόσμου. Ήταν κόρη του Ιτώνου, γιου του Αμφικτύωνα και αδερφή της Ιοδάμας. Μεγαλώνοντας έγινε πολεμική θεότητα, καθώς τροφοδοτούσε, μέσω του πολέμου, με νεκρούς τον Άδη και ταυτίστηκε με την Αθηνά. Η ονομασία Ιτωνία σημαίνει την ορμητική, επιθετική και νικηφόρα Αθηνά. Η Ιτωνία Αθηνά απεικονίζεται σε νομίσματα πάνοπλη και σε κάποια από αυτά, έτοιμη να πετάξει το δόρυ της.

Η Ιτωνία Αθηνά σε στατήρα της Θεσσαλικής Συμμαχίας (2ος αι π.Χ.)

1. Τι λαός να ήταν οι Βοιωτοί για να λατρεύουν μία πολεμική θεότητα; Μπορούμε να κάνουμε κάποιες υποθέσεις;

.....
.....
.....
.....

2. Τι είδους αντικείμενα μπορεί να χρησιμοποιούσαν για τη λατρεία της; Ζωγραφίστε:

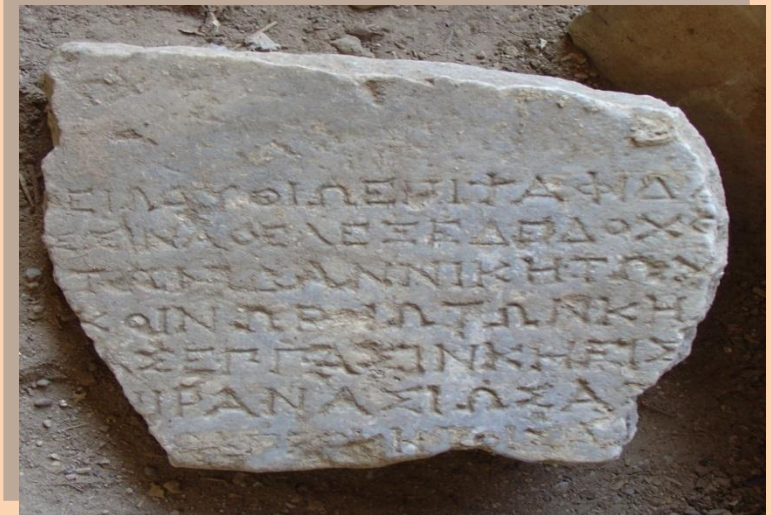
Η Ιωνία Αθηνά λατρευόταν στην Κορώνεια, όπου υπήρχε και το ιερό της. Διαβάστε κάτι ενδιαφέρον:

Σημεία σύγκλισης των βοιωτικών πόλεων υπήρξαν οι δύο θρησκευτικές αμφικτιονίες, οι οποίες είχαν τη φροντίδα της συντήρησης των ιερών και της διοργάνωσης εθνικών εορτών: ασχολούνταν με τα Παμβοιώτια, που γίνονταν στο Ιτώνιο, το πανάρχαιο ιερό της Αθηνάς Ιωνίας στην Κορώνεια, και με τις εορτές που τελούνταν στο Ποσειδώνιο, το ιερό άλσος του Ποσειδώνος στην Ογγηστό, κοντά στην Αλίαρτο.

Μπορείτε τώρα να δείτε το ιερό της Ιωνίας Αθηνάς, όπως το έφεραν στο φως οι αρχαιολόγοι, καθώς και Ρωμαϊκό μαρμάρινο αντίγραφο, πιθανότατα του πρωτοτύπου μπρούτζινου αγάλματος της Ιωνίας Αθηνάς που έφτιαξε ο Αγοράκριτος και το οποίο περιγράφει ο Πausanίας στο κείμενο που διαβάσατε στη σελ. 6. Μουσείο του Λούβρου.

Ένα τμήμα αναθηματικής επιγραφής των κλασικών χρόνων από το Ιερό της Ιτωνίας Αθηνάς.

Μία ανάλογη επιγραφή είναι και η ακόλουθη που βρίσκεται στο Μουσείο της Θήβας.

Θραύσμα από κυβόλιθο με επιγραφή στην πάνω επιφάνεια, όπου αναγράφονται αφιερώματα των Βοιωτών στο ιερό της Ιτωνίας Αθηνάς. Στην κατακόρυφη επιφάνεια χαραχτηκε αργότερα ψήφισμα του Κοινού των Βοιωτών προς τιμή δυο ανδρών. Σώζεται μόνο το όνομα του ενός: Στρατωνίδης, υιός του Νικήτου από την Χαλκίδα.

Η τιμή αφορά υπηρεσίες που πρόσφεραν ως πρόξενοι για τις καλές σχέσεις των δυο μερών. Σε αυτούς και τους απογόνους τους παρέχονται ως προνόμια το δικαίωμα αγοράς ακινήτων στη Βοιωτία, φορολόγηση ανάλογη των Βοιωτών, εγγύηση για ασφάλεια.

Κάθε νόμισμα έχει
δυο όψεις...

3. Τα νομίσματα που παρατίθενται στη συνέχεια βρέθηκαν στη γύρω περιοχή και ανήκαν στο **Βοιωτικό Κοινό**, μέλος του οποίου ήταν και η Κορώνεια. Αφού τα μελετήσετε, γράψτε τι απεικονίζεται σ' αυτά, τι κοινό στοιχείο έχουν και για ποιο λόγο; (Θα σε βοηθήσει στην απάντησή σου το κείμενο του Πausανία στη σελ. 5)

Στη μία πλευρά τους απεικονίζεται:

.....

Στην άλλη πλευρά απεικονίζεται:

.....

Το κοινό τους στοιχείο είναι:

.....

Γιατί:

.....

Ποια γράμματα διακρίνεις στο πρώτο νόμισμα; Τι να σημαίνουν;

.....

Ανάλογα νομίσματα έχουν βρεθεί σε διάφορα μέρη της Βοιωτίας, όπως αποδεικνύουν οι παρακάτω φωτογραφίες από το Μουσείο της Θήβας.

4. Μελετώντας προσεκτικά τα νομίσματα της φωτογραφίας και το παράθεμα που ακολουθεί να προσδιορίσετε περίπου τα όρια του Βοιωτικού Κοινού, εντοπίζοντας στο χάρτη κάποιες πόλεις που ανήκαν σ' αυτό.

Έως το τέλος των Περσικών πολέμων έντεκα πόλεις-κράτη συγκαταλέγονταν στα μέλη της ένωσης [Θήβα, Τανάγρα, Θεσπιές, Κορώνεια, Αλιάρτος, Ακραϊφία, Τετρακωμία, Ορχομενός, Λεβάδεια, Κώπες, Ανθηδόνα (ή Χαιρώνεια)]. Μετά τα Περσικά και παρ' όλη την ταπείνωση που υπέστησαν οι Βοιωτοί, κυρίως οι Θηβαίοι, από τους συνασπισμένους Έλληνες για τη φιλοπερσική στάση τους, το Κοινό δε διαλύθηκε. Η Θήβα έχασε όμως την ηγεμονία της και ο ρόλος της μειώθηκε σημαντικά, καθώς πόλεις-μέλη, όπως η Τανάγρα, που αύξησε τη χωρική της περιφέρεια έως τον Εύριπο, και ο Ορχομενός, εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία αυτή για να αποστατήσουν. Το γεγονός μάλιστα ότι η Τανάγρα έκοψε αυτή την εποχή για λογαριασμό του Κοινού στατήρες (δίδραχμα) με τα δικά της αρχικά T-A ή T-T στην εμπρόσθια όψη έκανε ορισμένους ερευνητές να υποστηρίζουν ότι αντικατέστησε τη Θήβα στην ηγεμονία της ένωσης.

Κατά τη διάρκεια της αθηναϊκής κυριαρχίας στη Βοιωτία (458-447 π.Χ.) το Βοιωτικό Κοινό υπήρξε μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Αυτό φανερώνουν και τα νομίσματα που συνεχίζουν να φέρουν το σύμβολο του Κοινού, την ασπίδα, αλλά δεν επιγράφονται με το εθνικό ΒΟΙΟ. Η θέση της Θήβας δεν ήταν κυρίαρχη. Αντίθετα, οι Πλαταιές φαίνεται ότι την εποχή αυτή προσχώρησαν στο Κοινό με ιδιαίτερα προνόμια –παρείχαν δύο βοιωτάρχες–, ενώ ίσως συμμετείχαν εν τέλει ως εκπρόσωποι των ίδιων των αθηναϊκών συμφερόντων.

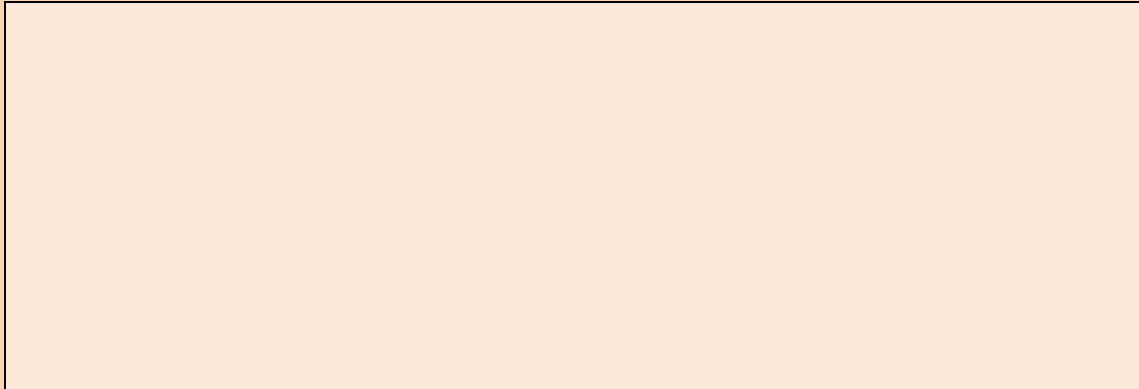
5. Υπάρχουν σήμερα ανάλογες με το Βοιωτικό Κοινό Συμμαχίες; Μήπως χρησιμοποιούν και κοινά νομίσματα; Για σκεφτείτε...

.....
.....
.....
.....

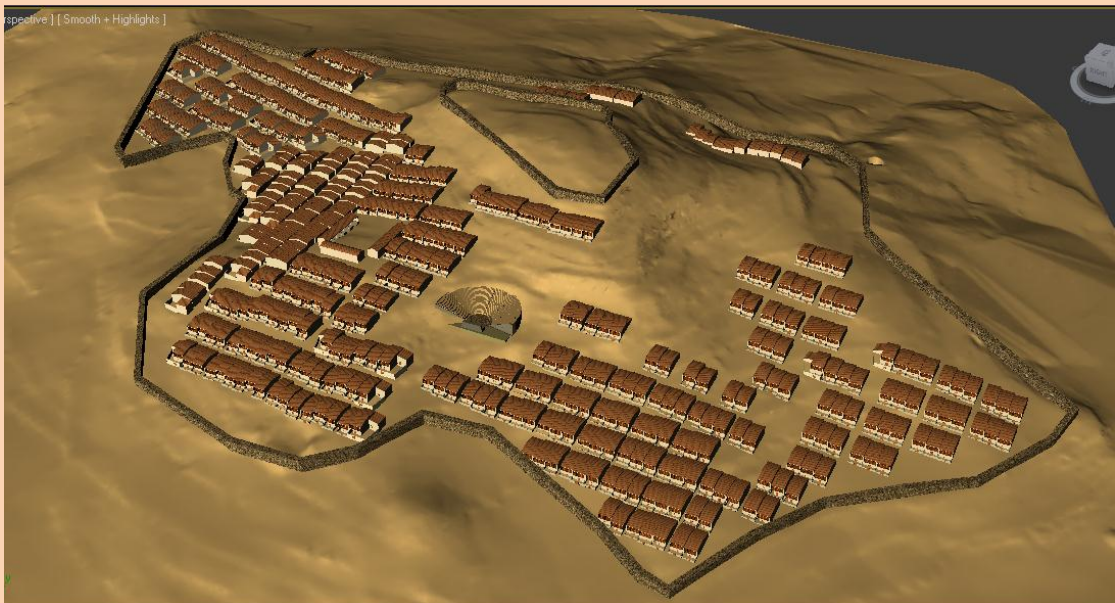
Τελικά, πράγματι η ιστορία επαναλαμβάνεται...

6. Αν υπήρχαν και χάρτινα νομίσματα στην αρχαιότητα, τι όψη θα είχαν άραγε αυτά του Βοιωτικού Κοινού;
Φανταστείτε και σχεδιάστε...

Δείτε και κάτι πολύ ενδιαφέρον...

(Αναπαράσταση σε μακέτα του οικισμού της αρχαίας Κορώνειας και διάταξη των οικιών. Ο ίδιος τύπος κατοικίας, όπως αναβιώνει σήμερα στο γειτονικό χωριό Άγιος Γεώργιος)

***Με οδηγό τον αρχαίο
ιστορικό Ξενοφώντα...***

Μια κρίσιμη μάχη!

1. Ποιο μεγάλο γεγονός γνωρίζετε από την ιστορία σας ότι συνέβη στην περιοχή που αναφερόμαστε;

.....
.....
.....

2. Ο χώρος, όπως τον παρατηρήσατε στις αρχικές εικόνες, αλλά και σε αυτή που ακολουθεί, προσφέρεται για τη διεξαγωγή μιας μεγάλης μάχης; Γιατί ναι ή γιατί όχι; Να λάβετε υπόψη και το απόσπασμα που ακολουθεί από το βιβλίο του Θ. Δάλκα

Η θέση της Κορώνειας ήταν πολύ σημαντική, γιατί σχηματιζόταν στην περιοχή της, ανάμεσα στο Τυλφώσιο βουνό και στη λίμνη τότε της Κωπαΐδας, στενό πέρασμα με μεγάλη στρατηγική αξία. Αλλεπάλληλες συγκρούσεις στρατών έγιναν για τούτο εδώ το σημείο.

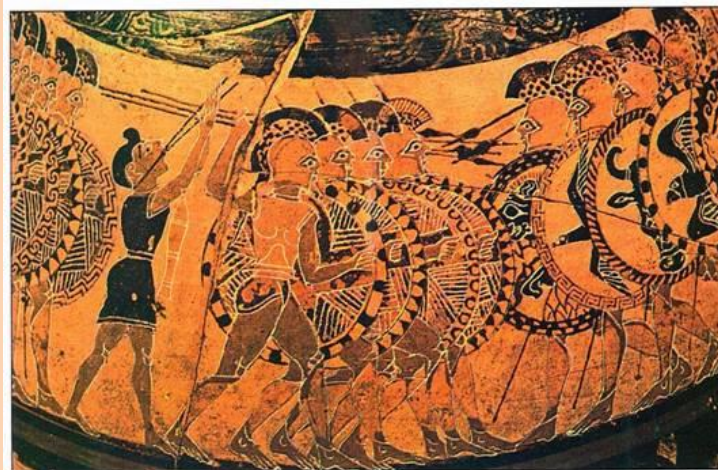
.....
.....
.....

Σήμερα δεν υπάρχει κανένα στενό ανάμεσα στο βουνό και στη λίμνη, παρά ο πλούσιος κάμπος της Κωπαΐδας...

«...και συγκόψωσι
τας μαχαίρας αυτών
εις άροτρα και τας
ζιβύνας αυτών εις
δρέπανα» Ησαΐας,
κεφ. 2-14

3. Διαβάστε τα αποσπάσματα που παρατίθενται παρακάτω και αφορούν στη μάχη της Κορώνειας και κατόπιν συμπληρώστε τον πίνακα.

Μετά την ήττα της Αθήνας στον Πελοποννησιακό Πόλεμο (404 π.Χ.), εγκαθιδρύθηκε στην Ελλάδα η ηγεμονία της Σπάρτης. Η Σπάρτη έστειλε στην Ασία τον βασιλιά Αγησίλαο για να απελευθερώσει τις εκεί ελληνικές πόλεις. Τότε η Περσία, για αντιπερισπασμό, έστειλε άφθονο χρυσό στην Ελλάδα για να υποκινήσει τις άλλες ελληνικές πόλεις σε εξέγερση κατά της Σπάρτης, ώστε να την αναγκάσουν να ανακαλέσει τον Αγησίλαο στην Ελλάδα. Έτσι άρχισε ο λεγόμενος Βοιωτικός ή Κορινθιακός Πόλεμος (395-386 π.Χ.), κατά τον οποίο οι Αθηναίοι και οι σύμμαχοί τους αγωνίστηκαν εναντίον της ηγεμονίας της Σπάρτης και αρχικά νίκησαν σε πολλές μάχες τους Σπαρτιάτες.

Οι Σπαρτιάτες αναγκάστηκαν να ανακαλέσουν τον Αγησίλαο από την Περσία, για να αντιμετωπίσει τους ενωμένους αντιπάλους τους (Αθηναίους, Κορίνθιους, Θηβαίους και Αργείους). Ο Αγησίλαος διά ξηράς επανέρχεται στην Ελλάδα και, με τη βοήθεια και των Μυρίων του Ξενοφώντα που τον ακολούθησαν, νικά τον στρατό του αντισπαρτιατικού συνασπισμού στην Κορώνεια (394 π.Χ.). Οι Σπαρτιάτες διατηρούν την ηγεμονία τους στην ηπειρωτική Ελλάδα, όμως η κυριαρχία τους στο Αιγαίο και στις μικρασιατικές ακτές είχε χαθεί οριστικά (Ανταλκίδειος ειρήνη, 387 π.Χ.).

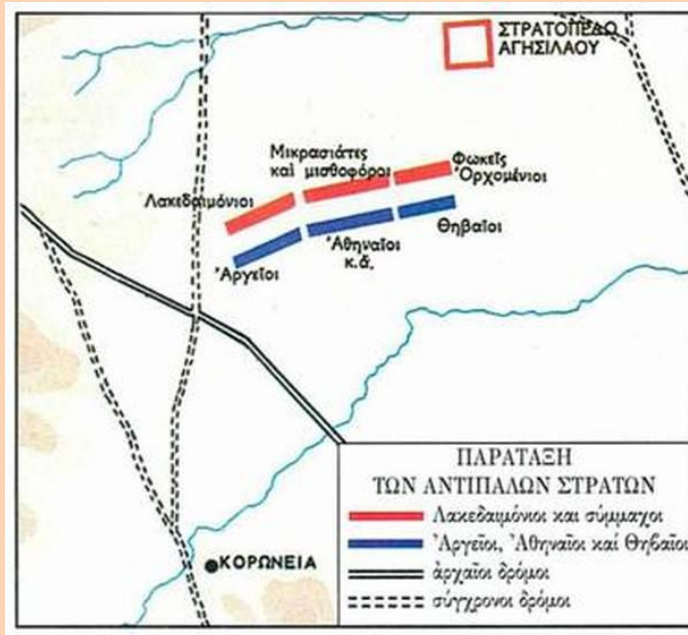
«Θα περιγράψω βέβαια και τη μάχη· καμιά άλλη λοιπόν δεν έγινε σαν κι' αυτή στις μέρες μας. Τα αντίπαλα στρατεύματα συγκρούστηκαν στην πεδιάδα της Κορώνειας, οι στρατιώτες του Αγησιλάου έρχονταν από τη μεριά του Κηφισού, των Θηβαίων και των συμμάχων τους από τον Ελικώνα. Υπολόγιζα με το βλέμμα τις φάλαγγες και του ενός και του άλλου ότι ήταν περίπου ισοδύναμες και οι ιππείς και των δύο αντιπάλων σχεδόν ισάριθμοι. Ο Αγησίλαος είχε μαζί του το δικό του στράτευμα στη δεξιά πτέρυγα και οι Ορχομένιοι βρίσκονταν τελευταίοι στην αριστερή του πτέρυγα. Αντίκρυ οι Θηβαίοι βρίσκονταν στο δεξιό μέρος, ενώ οι Αργείοι στο αριστερό. Καθώς προχωρούσαν για να έλθουν αντιμέτωποι και οι δύο στρατοί τηρούσαν για λίγο απόλυτη σιγή. Όταν όμως βρίσκονταν σε απόσταση περίπου ενός σταδίου οι Θηβαίοι έβγαλαν πολεμικές κραυγές και προχωρούσαν ίσια επάνω τους τρέχοντας. Και όταν η απόσταση ανάμεσά τους ήταν σχεδόν τρία πλέθρα, πέρασαν στην αντεπίθεση οι ξένοι από τη φάλαγγα του Αγησιλάου, διοικητής των οποίων ήταν ο Ηριπίδας (αυτοί αποτελούνταν από εκείνους, που είχαν εκστρατεύσει από την πατρίδα τους και ορισμένους Μύριους) και στη συνέχεια οι Ίωνες, οι Αιολείς και οι Ελλησπόντιοι. Όλοι αυτοί συμμετείχαν στην αντεπίθεση και, όταν έφτασαν σε απόσταση βολής, έτρεψαν σε φυγή το απέναντί τους αντίπαλο τμήμα. Οι Αργείοι όμως δεν στάθηκαν ν' αντιμετωπίσουν τους στρατιώτες του Αγησιλάου, αλλά έφυγαν προς τον Ελικώνα. Και εδώ ορισμένοι μισθοφόροι στρατιώτες ήθελαν πια να στεφανώσουν ως νικητή τον Αγησίλαο, κάποιος όμως τους ανήγγειλε ότι οι Θηβαίοι διέσπασαν την αμυντική γραμμή των Ορχομενίων και είχαν φτάσει μέχρι τους σκευοφόρους. Τότε ο Αγησίλαος ξεδίπλωσε με ταχύ ρυθμό τη φάλαγγά του και την οδήγησε εναντίον τους. Οι Θηβαίοι όμως βλέποντας ότι οι σύμμαχοί τους είχαν καταφύγει στους πρόποδες του Ελικώνα και προσπαθώντας να διαφύγουν στην ίδια κατεύθυνση υποχωρούσαν με μεγάλη ορμή».

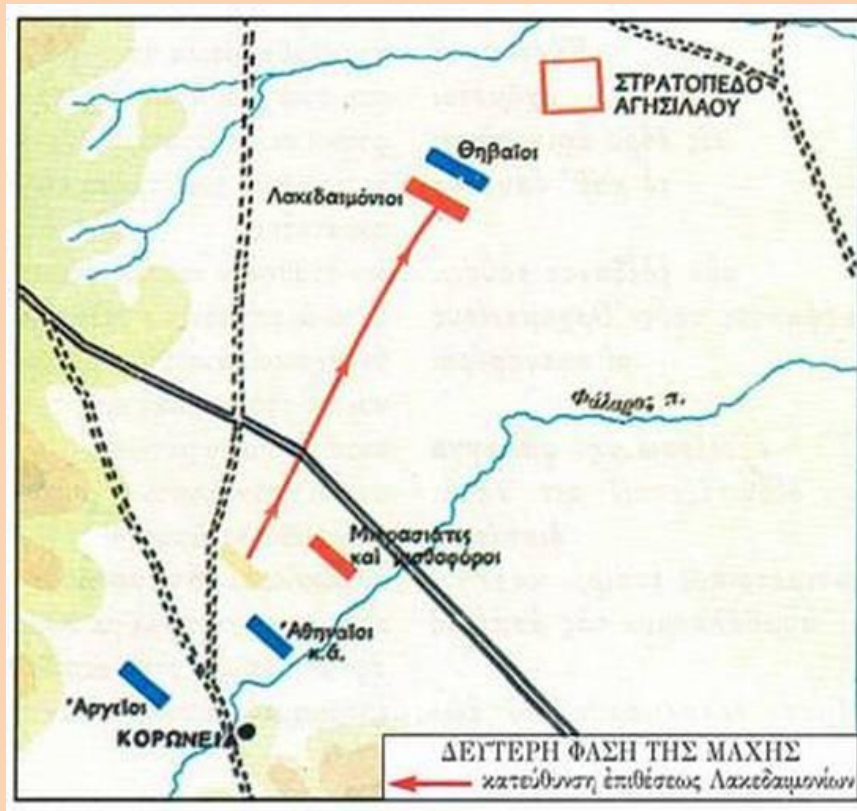
Ξενοφώντος Αγησίλαος (Μτφρ. Π. Βλαχάκος και Γ.Α.Ράπτης)

Μάχη Κορώνειας	
Τόπος	
Χρόνος	
Εμπλεκόμενες πλευρές	
Ηγετικά πρόσωπα	
Δυνάμεις	
Απώλειες	

4. Προσπαθείστε τώρα να σχεδιάσετε ένα χάρτη με τις παρατεταγμένες αντίπαλες δυνάμεις, δίνοντας στοιχεία και από την τοπογραφία της περιοχής.

Συγκρίνετε τώρα το δικό σας χάρτη με αυτούς που ακολουθούν.

5. Ο Αγησίλαος δίνει τις τελευταίες οδηγίες στο στράτευμά του λίγο πριν τη μάχη.

*Στη δεξιά πτέρυγα θα βρίσκομαι εγώ με το στράτευμά μου.
(Συνεχίστε...)*

6. Παρατηρήστε προσεκτικά το χάρτη που ακολουθεί και καταγράψτε τις συνέπειες του Βοιωτικού πολέμου για τη σπαρτιατική ηγεμονία.

Συνέπειες:

.....

.....

.....

.....

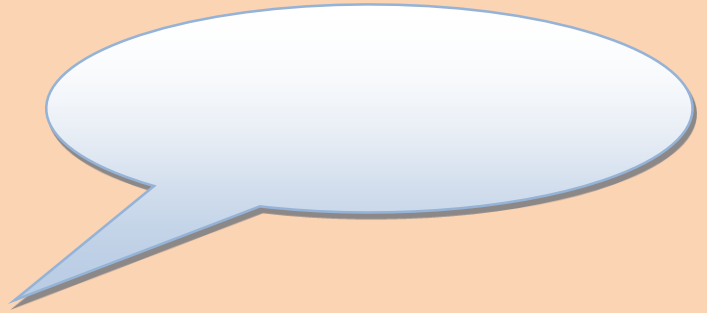
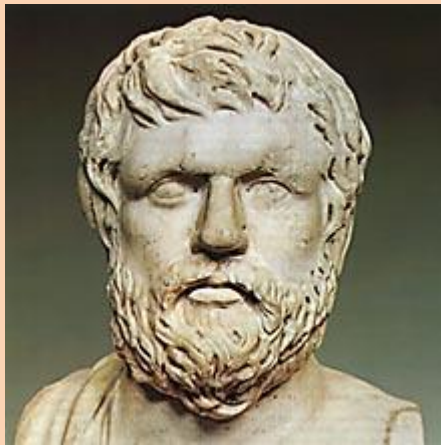
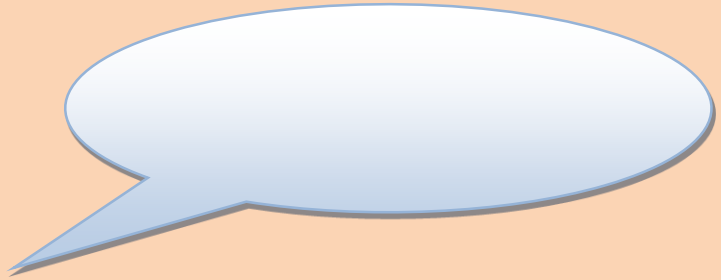
Ηγετικές προσωπικότητες που πήραν μέρος στη μάχη

«Σ' αυτό λοιπόν το σημείο μπορεί κανείς να χαρακτηρίσει αναμφίβολα γενναίο τον **Αγησίλαο**, που δεν προτίμησε βέβαια την πιο σίγουρη τακτική. Γιατί είχε το περιθώριο ν' αφήσει όσους προσπαθούσαν να διαφύγουν και ακολουθώντας τους να αιχμαλωτίζει τους τελευταίους, δεν το εφάρμοσε όμως, αλλά επιτέθηκε μετωπικά στους Θηβαίους. Και όταν άρχισαν τη σύγκρουση χτυπούσαν σώμα με σώμα τις ασπίδες, μάχονταν, σκότωναν, σκοτώνονταν. Και καμιά κραυγή δεν έβγαινε, ούτε όμως και σιγή ήταν αυτό το πράγμα, αλλά ένας θόρυβος σαν αυτόν που δίνει ο θυμός μαζί με τη μάχη. Τελικά ορισμένοι Θηβαίοι πέρασαν στον Ελικώνα, πολλοί όμως σκοτώθηκαν την ώρα που έφευγαν. Όταν πια η νίκη έγειρε προς το μέρος του Αγησιλάου, τον μετέφεραν τραυματισμένο στη φάλαγγα και τότε φτάσανε τρέχοντας ορισμένοι ιππείς και του ανέφεραν ότι ογδόντα εχθροί στρατιώτες βρίσκονται ένοπλοι στο ναό και τον ρωτούσαν τι πρέπει να κάνουν μ' αυτούς. Και ο ίδιος, αν και έφερε παντού αρκετά τραύματα και από διάφορα όπλα, ωστόσο δεν ξέχασε το θεό, αλλά έδωσε διαταγή να τους αφήσουν ελεύθερους να φύγουν, όπου θέλουν και δεν άφησε να τους κάνουν κακό, αλλά είπε στους ιππείς της προσωπικής του φρουράς να τους ξεπροβοδίσουν μέχρι να φτάσουν σε μέρος ακίνδυνο. Και όταν πια έπαυσε η μάχη, μπορούσες να παρατηρήσεις το πεδίο, όπου συγκρούστηκαν, το χώμα ποτισμένο με αίμα, τους νεκρούς φίλους και εχθρούς να βρίσκονται ο ένας δίπλα στον άλλον, τις ασπίδες κομμάτια, τα δόρατα σπασμένα, σπαθιά χωρίς θήκες, άλλα στο έδαφος, άλλα μπηγμένα στα σώματα και άλλα να τα βαστάνε ακόμη στα χέρια. Τότε λοιπόν —ήταν πια περασμένη η ώρα— συμάζεψαν τους νεκρούς των εχθρών μέσα στο χώρο της φάλαγγας, δείπνησαν και κοιμήθηκαν. Εημερώματα διέταξε τον πολέμαρχο Γύλη να παρατάξει το στράτευμα, να στήσει τρόπαιο, να στεφανώσει όλους τους στρατιώτες για να τιμήσουν το θεό και όλοι οι αυλητές να παίζουν τον αυλό. Και αυτοί έτσι πράξαν. Οι Θηβαίοι έστειλαν μαντατοφόρο και ζητούσαν να θάψουν τους νεκρούς με ανακωχή. Και έτσι έγινε ανακωχή και ο Αγησίλαος έφυγε για την πατρίδα του, γιατί προτίμησε αντί να είναι ο πιο σπουδαίος στην Ασία να κυβερνά την πατρίδα του και να κυβερνιέται σύμφωνα με τους νόμους».

Ξενοφώντος Αγησίλαος, Μτφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης

Μετά από προτροπή φίλων του, συμμετείχε στο μισθοφορικό σώμα που εκστράτευσε μαζί με τον Κύρο εναντίον του πέρση βασιλιά Αρταξέρξη Β'. Μετά τη μάχη στα Κούναξα και το θάνατο του Κύρου (401) ο **Ξενοφών** ανέλαβε την επιστροφή των ελλήνων μισθοφόρων στην Ελλάδα (**η κάθοδος των Μυρίων**). Το 399 ήρθε σε επαφή με μονάδες του σπαρτιατικού στρατού στα παράλια της Μικράς Ασίας, των οποίων την αρχηγία ανέλαβε το 396 ο Αγησίλαος. Αυτόν ακολούθησε ο Ξενοφών εντυπωσιασμένος από την προσωπικότητά του. Μαζί του συμμετείχε στη μάχη της Κορώνειας (394) εναντίον ενός ευρύτερου αντισπαρτιατικού συνασπισμού, στον οποίο πρωτοστατούσαν η Αθήνα και η Θήβα. Για τη συμμετοχή του αυτή στο νικηφόρο σπαρτιατικό στρατό εξορίστηκε από την Αθήνα.

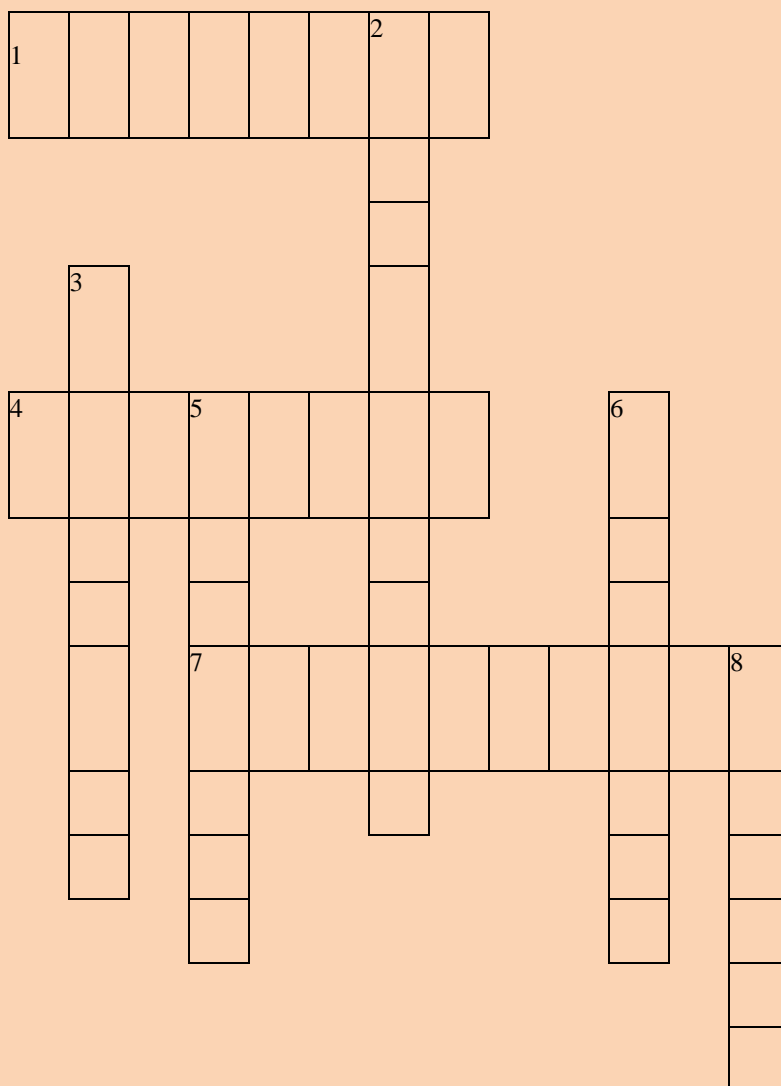
1. Αφού μελετήσετε τα κείμενα που προηγήθηκαν να εντοπίσετε τις μεγάλες προσωπικότητες που πήραν μέρος στη μάχη της Κορώνειας.

2. Να περιγράψετε το ήθος του Αγησίλαου, όπως προκύπτει μέσα από την ιστορική αφήγηση του Ξενοφώντα

.....
.....
.....
.....
.....

Ας παίξουμε

Οριζόντια

1. Βουνό της περιοχής της Βοιωτίας, όπου έγινε η μάχη.
4. Πρόσφεραν οι Σπαρτιάτες στον Ξενοφόντα μετά τη μάχη της Κορώνειας
7. Σύμμαχοι των Σπαρτιατών

Κάθετα

2. Ηγετική προσωπικότητα που πήρε μέρος στη μάχη της Κορώνειας
3. Ανήκαν στον αντισπαρτιατικό συνασπισμό
5. Ο ιστορικός που πήρε μέρος στη μάχη στο πλευρό του Αγησίλαου
6. Ποτάμι της περιοχής στην οποία έγινε η μάχη
8. Θεά που λατρευόταν στην αρχαία Κορώνεια

Βιβλιογραφία

- Αραβαντινός, Β. 2008. *Ιστορικό πλαίσιο της Βοιωτίας*. Στο αρχαιολογία Εύβοια & Στερεά Ελλάδα, επιμ. Βλαχόπουλος, Μέλισσα 2008, σελ. 214-227.
- Bintliff, J. 2010. “*The Leiden-Ljubljana Ancient cities of Boeotia Project 2008 season*”. *Pharos* 16 (2010): 31-60
- Δάλκας, Θ. 1991. *Λειβαδιά Ιστορικοί περίπατοι στα Νοτιοανατολικά της*. έκδοση Β, Αθήνα 1991
- Ξενοφών. *Αγησίλαος*. Μτφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης. 2003
- Παπαδάκης 1916. Αρχαιολογικό δελτίο (ΑΔ) 1916, σελ. 217 κ.εξ.
- Παυσανίας. *Ελλάδος Περιήγησις*
- Roller, D. W. 1998. *Early travelers in Eastern Boiotia*. Amsterdam, 1998

Ηλεκτρονικές πηγές:

<http://dictionnaire.sensagent.leparisien.fr>

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A108/225/1643,5226/>.

el.wikipedia.org/wiki/Κορώνεια_Βοιωτίας

<http://viotikoskosmos.wikidot.com/korwnia>

<http://boeotia.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=13007#chapter>

http://www.koukoura.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=292

<http://boeotia.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaId=14544#chapter>

<http://www.elikoncc.info/?p=171>

<http://enagiatriadi.blogspot.gr/2008/03/1.html>

http://www.koukoura.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=81&Itemid=290

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΜΑΪΣΤΡΕΛΛΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ, ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
Ν.ΒΟΙΩΤΙΑΣ**

**ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΦΥΛΛΑΔΙΟΥ:
Κορογιάννου Ζαφειρία (ΠΕ02), Τρύπα – Πλιακού Φανή(ΠΕ02)
Γυμνάσιο – Λ. Τ. Αγίου Γεωργίου**